

ogledal tudi naš muzej. Postal je ustanovni član muzejskega društva. Posredoval je, da je loški muzej vpisan v ameriški seznam muzejev. Našemu je poklonil svoj portret, delo Božidarja Jakca iz leta 1957, in doprnski kip, izdelek kiparja Goršeta. Muzej tudi gmotno podpira.

Ob lepem življenjskem jubileju muzejsko društvo in uprava loškega muzeja odličnemu kulturnemu delavcu v daljni domovini čestitata in mu želita še mnogo zdravih in plodnih let.

Viri

Frank Javh-Kern: Spomini ob tridesetletnici prihoda v Ameriko. Ljubljana 1957

Frank Cesen: Dr. F. J. Kern pripoveduje o sebi. Slovenski koledar 1956, stran 156—140

Dr. F. J. Kern osemdesetletnik. Rodna gruda 1967, št. 6, str. 181

Janko N. Rogelj: Dr. Frank J. Kern osemdesetletnik. Naši razgledi 1967, št. 14, str. 577.

France Planina

60-LETNICA ROJAKA AKADEMSKEGA SLIKARJA FRANCETA MIHELICA

Akademski slikar, profesor in akademik France Mihelič, rojen 1907. leta v Virmašah, je prav gotovo eden izmed pomembnih rojakov, ki ga ne smemo prezreti ob njegovem jubileju. Loški muzej je ob tem jubileju hotel prirediti razstavo njegovih del, toda tudi sam slikar je svoj jubilej poudaril z razstavo v Ljubljani in še v nekaterih drugih krajih, tako da je Loki obljubil svojo razstavo pokazati šele prihodnje leto.

France Mihelič je slikarstvo študiral na akademiji v Zagrebu med leti 1927 in 1932, in to pri profesorjih Kljakoviću, Vanki, Bečiću in Babiću. Po diplomi se je zaposlil in je moral tako kot mnogi profesorji zapustiti Slovenijo. Prvo mesto je dobil v Kruševcu, kjer je služboval dve leti. Iz Kruševca je prišel v Slovenijo, na Ptuj, kjer je bil vse do leta 1941 profesor na gimnaziji. Med narodnoosvobodilno vojno je bil pri partizanih v raznih tehnikah, kjer je s svojim znanjem izpopolnjeval tudi mlade in nadarjene grafike, od katerih so danes mnogi priznani slovenski umetniki. Mnogostranske umetniške izkušnje je uporabil za risarsko in grafično dokumentacijo NOB, ki mu je dala tudi vrsto inspiracij za danes že klasične umetniške stvaritve iz tega obdobja. Po osvoboditvi je bil France Mihelič redni profesor na Akademiji za li-

kovno umetnost v Ljubljani, bil je njen tretji rektor in je danes še vedno redni profesor. Toliko o njegovi življenjski poti. Če bi pa hoteli v tem kratkem zapisu ob njegovem jubileju pregledati vse njegovo delo, bi nas to zapeljalo v dolg seznam in naj zato spomnimo bralce le na njegove Kurente izpred vojne, na grafike s to tematiko, na mapi linorezov Naša borba in Krvava bratovščina iz let 1944—45, na vrsto ilustracij Pesmi Mateja Bora in Solzic Prežihovega Varanja in Levstikove Najdihojce in vse do ciklusa lesorezov, ki jih je pokazal na zadnji razstavi. In še to naštetu je samo majhen delček Miheličeve izredne ustvarjalne moči, da pero ob njegovem delu skratka onemi. Ob njegovi šestdesetletnici lahko samo želimo našemu slikarju in grafiku še mnogo uspehov in da bi del njegove ustvarjalnosti lahko spoznali na razstavi v Loškem muzeju.

Andrej Pavlovec

PO SLEDOVIH ZGODOVINE IZ LOKE V FREISING

Turistično društvo je s sodelovanjem Transturista in veletrgovine Loke za letošnje turistično leto pripravilo za člane muzejskega društva veliko potovanje v Freising. Potovanja so se udeležili Ločani, pa tudi gostje iz Ljubljane, vseh je bilo 58.

Namen potovanja je bil spoznati kraje in pot, po kateri so tovorili loški podložniki vino in južne dobrote iz Primorja čez Loko v Freising svojemu fevdalnemu gospodu, spoznati Freising, videti originalno podobo Loke iz 17. stoletja in portrete freisingških škofov, ki so skoraj tisoč let vladali našemu mestu z okolico. Poleg tega glavnega smotra pa si spotoma ogledati vrsto zanimivih mest, muzejev, razstav in pokrajin.

Potovanje je skrbno pripravil profesor Janko Krek, v loško zgodovino nas je poglابلjal prof. dr. Pavle Blaznik, geološke zanimivosti Dolomitov pa je prikazal akademik univ. prof. dr. Ivan Rakovec.

Na pot smo odšli v udobnem mercedesu Transturista in z okrepljeni veletrgovine Loka v nedeljo 6. avgusta ob 10. uri zvečer. Po nočni vožnji čez Gorenujsko, Ljubelj, Gosposvetsko polje smo se v Judenburgu spomnili naših fantov, ki so bili med voditelji upora kranjskih Janezov, zlasti rojaka z Godešča Antona Hafnerja, ki je bil z drugimi uporniki tu ustreljen. Čez Semmering smo se vozili v megli. Dunaj pa nas je sprejel v jutranjem soncu. Peljali smo se po Ringu, prof.

dr. Blaznik pa nas je opozarjal na važnejše zgradbe, zlasti na knjižnico, univerzo, arhiv in spomenike. Spomnil nas je, da se je tu šolala pa tudi delala večina naših kulturnih delavcev in tako prispevala tudi svoj delež za bogato duhovno in umetniško podobo Dunaja in da je v bogatem dunajskem arhivu tudi del naše slovenske zgodovine.

Drugo jutro smo nadaljevali pot proti Kremsu in Steinu, ki ležita ob Donavi. Mesti sta dosegli s slikarjem Martinom Johannom Smidtom višek v baročni umetnosti. V minoritski cerkvi smo si ogledali razstavo Gotika v Avstriji. V njej so zbrane najdragocenejše umetnine iz gotskega kiparstva, slikarstva, orožja plastike, kovanega železa, inkunabul, starih vezav v usnje, stekla in usnja. Umetnine so zbrane iz vse Avstrije, pa tudi iz Jugoslavije, Danske, Belgije, Poljske, Lichtensteina, Zvezne republike Nemčije, Čehoslovaške, Madžarske, Italije in Španije. Med največjimi zakladi je razstavljen ptujski krilni oltar, delo Konrada Laiba iz 1460.

Avtomobilska cesta tik ob Donavi nas je peljala od Kremsa do Melka po romantični dolini med Alpami in češkim granitnim platojem. Po Donavi so se pomikale s tovari naložene tovorne in potniške ladje. Bregovi so bili porasli s temnimi gozdovi in sadovnjaki. Na gričih so se svetile razvaline gradov. Najlepša je romarska cerkva Marija Tafferl, najmočnejši samostan Melk. Vse je bilo mirno, idilično, vse je dihalo lepoto in se harmonično zlivalo z našim razpoloženjem. Na koncu te lepote smo videli najstrahotnejše taborišče, najgrozovitejše prizorišče smrti — Mauthausen.

Pred vhomom v to taborišče je velik plavalni bazen in športno igrišče za esesovce, ki so tu krepili moči za zločinska dejanja. Stopili smo v mesto groze. Hodili smo med pobeljenimi betonskimi barakami, po plinskih celicah, po krematoriju, ki ima stene pokrite s fotografijami žrtev, se ustavili ob strmem kamnolomu smrti in občutili grozo smrti in ubijanja. Spomeniki vseh narodnosti, katerih sinovi so trpeli in umirali sredi avstrijskih travnikov in gozdov, med njimi tudi jugoslovanski na veličastni marmornati osnovi z belimi stebri, kličejo in opominjajo. Loški rojak Homan, ki je več kot leto dni preživel v tem taborišču, je v imenu vseh nas položil na naš spomenik venec rdečih nageljnov.

Po kratkem postanku v Linzu je avtobus zavil proti Salzkammergut. Srednje visoki hribi, pokriti s travniki in gozdovi,

med njimi pa temno zelena kristalno čista jezera. Ob obali Traunsee nam je skrbni vodič pripravil okrepcilo z loškimi dobrotami in nas povabil v tople valove jezera. Spet hitimo ob jezeru do kopališča Ischl, si ogledamo cesarski lovski gradič, pa smo že pri Wolfgangsee. V romarski cerkvi ob jezeru je največji zaklad 15. stoletja, krilni oltar Michaela Pacherja.

Večeri se že, ko se pripeljemo v Salzburg in namestimo v hotelu. Drugo jutro se povzpemo z vzpenjačo na utrdbo Hohensalzburg iz 11. stoletja. Pod nami leži staro mesto s temnimi ulicami, na drugi strani pa se svetijo kupole in zvoniki ter široki trgi. Grad je utrjen. Ko hodimo po kamnitih dvoriščih, srečujemo povsod grb Leonarda von Keutschacha z rdečo peso kot znak njegovega preprostega porekla iz koroškega plemstva.

Pod gradom leži gotovo najbolj romantično pokopališče, kar smo jih srečali — Petersfriedhof. V visoke skale, ki obdajajo pokopališče, so vzdane kapele starih puščavnikov, menda še iz 5. stoletja. Pod njimi so arkade z grobovi od 17. do 19. stoletja, v sredini pokopališča pa se vrste sveži grobovi iz današnjih dni. Nad pokopališčem se vzdigujejo zvoniki frančiškanske in Petrove cerkve in utrdba Hohensalzburg. V naglici si ogledamo še grad Mirabelle iz 16. stoletja z baročnim parkom in znamenitim Pegazom iz bakra, ki je upodobljen v gibanju. Še Mozartova rojstna hiša, pa smo spet na poti, zdaj proti Münchnu in Freisingu, cilju našega potovanja.

Bežna slika milijonskega mesta Münchna iz avtobusa nas rahlo razočara. Mesto je razrito, ulice skoraj neprehodne. Monakovčani namreč grade podzemsko železnico za olimpiado, ki bo v njihovem mestu leta 1970. To nas spomni na bližajočo se tisočletnico loškega gospostva, ki pa zanj še ni videti nobenih priprav.

V hotelu nas pričakuje delegacija iz Freisinga. Pred dvema letoma so obiskali Loko in njen muzej. Univ. prof. dr. Ziegler nas topla pozdravi v imenu zgodovinskega društva.

Prof. dr. Blaznik nas pelje še hitro na ogled mestne hiše in knjižnice. Po večerji pa zapelje prof. Krek množico radovednežev in žejnih v slovito pivnico Hofbräu. Vse poje, godba igra, pivo teče. Po dvorišču in dvoranah se bratijo tuji z domačini, vse pa izzareva tisto toliko opevano bavarsko domačnost.

Drugo jutro se vozimo po široki, nekam pusti ravnini, približno 20 km iz Münchna. Ko zagledamo mesto Freising ob reki Isar pod gradom, ki po obliki spo-

minja na loški grad, nam je kar nekam domače. Odpeljemo se na Domberg, kjer stoji stolna cerkev s škofijskimi poslopji. Na grajskem dvorišču nas sprejme docent dr. Fischer. Pripoveduje nam o zgodovini škofije, ki jo je v začetku 8. stoletja ustanovil sv. Korbinijan. Škofija je postala središče za širjenje krščanstva na Bavarskem. Pod gradom se je razvilo mesto in ostalo tesno povezano s škofijo do sekularizacije 1805. leta. V 15. stoletju so škofje postali državni knezi in suvereni deželni gospodje. Domberg pa glavna knežja rezidenca. Ob sekularizaciji so škofijo, veliko umetnin in obsežen arhiv prenesli v München. Škofijska palača, cerkev, dvorišča, knjižnica, kriptna in kapele pa so ostale skoraj take, kakor so jih po velikem požaru 1159 obnovili ter pozneje okrasili z baročnim leskom.

Cerkev je ogromna in visoka s petimi ladjami. S svetlimi freskami in ogromnimi prostori vzbujajo vtis širine, vedrine in lahkote. Veličastno notranjost so krasili od srednjega veka, od romantike pa do baroka največji umetniki. Ustavljali smo se ob velikem oltarju Jakoba Kaschauerja iz 15. stoletja, ob svodu Jörga von Halsbacha, ob monumentalnem baročnem oltarju freisinškega rezbarja Philippa Dirra (1625), ob kopiji oltarne slike apokaliptične žene Petra Paula Rubensa (original je v stari pinakoteki). Najbolj pa so nas zanimali izrezljani škofovski sedeži z oprsji freisinških škofov, ki jih je upodobil augsburški kipar Ulrich Glurer. Tu smo videli med drugimi tudi oprsje ustanovitelja Loke škofa Abrahama.

V kripti smo si v skrivnostni poltemi ogledali sarkofag sv. Korbinijana in znameniti antični steber Bestiansäule — na katerem je v ornamentalnih reliefih prikazan srednjeveški boj med dobrim in zlem.

Dolgi križni hodnik veže cerkev s škofijsko palačo. Na obeh stenah so nagrobne plošče z reliefi kanonikov od 14. stoletja dalje. Na koncu pa smo zagledali reprodukcije 51 barvastih slik, ki prikazujejo središče nekdanje freisinške posesti. Na prvem mestu visi slika našega mesta. Naslikal jo je 1697 Valent Gappnig. Prof. dr. Blaznik nam je prikazal srednjeveško podobo mesta, obzidje in stari grad s štirioglatim stolpom. Mi pa smo pozorno iskali spremembe, ki so jih stoletja vklešala v naše mesto. Docent dr. Fischer nam je pozneje v cerkvi pokazal še originalno sliko našega mesta, ki jo pripravili prav za naš obisk. Med 61 slikami škofov, ki vise prav v tem hodniku, so nas pritegnile podobe škofa Abrahama, usta-

novitelja Loke, Leopolda, ki je s konjem padel preko nezavarovanega kamnitega mostu, utonil v Sori in je pokopan v nunski cerkvi, škofa Konrada, ki ga je ubil njegov pohlepni strežaj in je pokopan v starološki cerkvi, ter škofa Filipa, ki je po hudem potresu 1511 obnovil naše mesto in mu dal današnjo podobo. Prof. dr. Blaznik, ki nas je s Freisingom in zlasti s sliko Loke in škofov, ki so vladali Loki, seznanil že v I. letniku Loških razgledov (Na obisku v Freisingu, str. 55—64), nas je sedaj prav v tem resničnem zgodovinskem okolju še enkrat spomnil na zgodovino freisinške posesti v Loki in na povezavo posameznih škofov z našim mestom.

Nato smo stopili v čudovito rokokojsko dvorano — knjižnico z leseno, svetlo pobarvano in zrezljano galerijo ter z bogato s štukaturami obloženim stropom. Velika okna so zastrta s težkimi zavesami. V omarah in na galeriji so razvrščene stare knjige v svetlih usnatih stariških vezavah, razstavljene so stari pergamentni rokopisi, pisane in zlate inkunabule in dragoceni lesorezi. Prav tu, v tem svetlem in veselem okolju so bili do 1805, ko so jih prenesli v münchensko drž. biblioteko, naši prvi zapiski — brižinski spomeniki.

Skozi velika okna se vtihotapljuje medli sončni žarki in pod nami se kaže mesto s starinskimi ulicami, v ozadju so tovarne, prav tam na obzorju pa temni obrisi Alp.

Spet smo na dvorišču, ki je polno rož, s sten nas pozdravlja iz mestnega loškega grba tako znani zamorec v grbu freisinškega škofa, tudi ob vazonju stopnic stoji kip zamorca v pisani obleki in skoraj naravni velikosti. Ko sprašujemo mladega profesorja o pomenu zamorca v grbu freisinškega škofa, nam pove, da je tudi tu nastalo kar sedem zgodbic o njem, nobena pa nima zgodovinske osnove.

Freising s širokim trgom s starinskimi svetilkami in Marijinim znamenjem s stebrom, ob vazonju katerega stoji štirje mestni svetniki iz 17. stoletja, in z ozkimi ulicami spominja nekoliko na naše mestece, čeprav je veliko večje, saj ima 25 000 prebivalcev, univerzo, dve gimnaziji, ter bogato pivovarniško, tiskarsko, tehnično in tekstilno industrijo.

Toplo se spominjamo naših dedov, ki so pred komaj poldrugim stoletjem še hodili s svojimi konjički po teh ulicah, se čudili veličini in moči nekdanjih fevdalnih gospodov, lepoti cerkva in zgradb, ki so bile grajene tudi z znojem naših ljudi.

Na poti v Innsbruck smo se ustavili še v vasiči Oberammergau, znani po pasijonskih igrar, ki jih prirejajo vsako deset let. Izložbe v vasiči so polne čudovitih lesorezov, ki jih mojstri izdelujejo kar pred očmi kupcev. Ob pogledu na prizorišče pasijonskih iger pa smo se spomnili pasijonske procesije iz 1721, ko je oče Romuald preli v slovenščino verze o Kristusovem trpljenju.

Mimo zimskošportnega središča Garmisch-Partenkirchna smo se pozno popoldne pripeljali v prestolnico Tirolske Innsbruck.

Prof. Krek nam je še pred mrakom razkazal največji znamenitosti mesta: zlato streho in pa Maksimilijanovo grobnico v dvorni cerkvi. Zlata streha je dobila ime po pozlačenih medenastih ploščicah, s katerimi je pokrita cesarska loža. Sezidati jo je dal leta 1500 cesar Maksimilijan. Iz nje je gledal razne prireditve na trgu. Pročelje lože kaže reliefne prizore plesa in akrobatskih točk ter cesarja z ženama.

V mračni cerkvi smo zagledali sarkofag cesarja Maksimilijana. Na njem je kip klečečega cesarja, ob strani pa 24 marmornatih reliefov s prizori iz cesarjevega življenja. Ob cesarjevem grobu stoji 28 bronastih cesarjevih prednikov in sorodnikov v nadnaravni velikosti. V cerkvi so tudi grobovi Andreasa Hoferja in drugih bojvnikov za svobodo Tirolcev.

Drugo jutro smo se čez Brenner peljali v Brixen. Spotoma nam je dr. Blaznik pripovedoval o briksenških škofih in njihovih fevdih v Sloveniji. Čez sončno dolino, poraslo z bogatimi gozdovi, vinogradi in travniki, smo se bližali Dolomitom. Avtobus je mimogrede premagoval tisočmetrske višine, mi pa smo v kristalno čistem ozračju opazovali modrikaste nazobčane obrise vrhov, na prelazih pisano vrvenje tujcev, trgovine s spominčki ter žičnice z rdečimi gondolami. Ustavili smo se na prelazih Sella (2218), Pordoi (2250 m) in Falzarego (2117 m), občudovali jasne vrhove Marmolate, Tre Cime in Monte Cristalla. Univ. prof. akademik dr. Račovec nam je pripovedoval o nastanku Dolomitov, oblikah gorovij in o formacijah. Še postanek na razgledni točki Pocol in pod nami je olimpijsko mesto Cortina d'Ampezzo, v ozadju pa nepozabni dolomitski velikani. Vozimo se čez zadnji prelaz Tre Croci do jezera Missurino. Radi bi prehiteli sonce, ki se je bližalo zahodu. Temno in sanjavo leži jezero sredi gora, ki rdečkasto žare

v večernem soncu. Še pogled na ledeno razkošje barv in že brzimo čez Toblach v Niederdorf.

Zadnji večer našega potovanja preživimo v udobnem hotelu v idilični gorski vasiči. Zjutraj pa se vozimo čez Toblaško polje proti Innichenu. Prof. dr. Blaznik nas opozori na nekdanjo slovensko mejo ob Kristenbachu, do koder so Slovenci prodrli po Dravi in 629 pri Aguntu porazili Bavarce.

Mestece Innichen je tesno povezano z našo ožjo zgodovino. Pustertal in Innichen sta bila last freisinških škofov. Ozemlje v višini 1000 m je podobno našemu gorskemu svetu. Urbarji iz 15. in 16. stol. je pripovedoval prof. dr. Blaznik, pričajo, da je freisinški škof prevalec iz tega mesta množično preselil k nam v Sorico. Prav tako je po posameznih naseljencih dobila ime vasiča Vinharje (Iniharji) v Poljanski dolini. Soričani so bili povezani z Innichnom do leta 1887. Vsako tretje leto so romali v Innichen, prizigali sveče in plačevali maše za dobro letino. Po stopinjah naših Soričanov smo v Innichenu odšli v romarsko cerkev z mozaiki, se razkropili po starinskem pokopališču in iskali znana imena.

Po Pustertalu smo se peljali v Lienz, si na gradu Bruck (iz 15. stoletja), sedežu goriških grofov, ogledali bogati muzej mesta Lienza z razstavo slik, zanimivo kapelo z gotško slikarjijo ter etnografske in arheološke zanimivosti vzhodne Tirolske.

Po kratkem oddihu v prijetnem Lienzu smo se odpeljali po dolini Drave do Spitala. Zanimalo nas je dvorišče gradu Porcia, ki ga uporabljajo za prikazovanje znanih špitalskih komedij.

Ob pogledu na Karavanke smo začutili, da se bližamo domu. Ob Osojskem jezeru smo avtobus za kratek čas zamenjali z motornim čolnom in si od daleč pogledali še osojski samostan, ki ga je v Mutcu osojskem ovekovečil Aškerc, nato pa spet z avtobusom mimo Beljaka čez Podkorenško sedlo v Jugoslavijo.

Bogato potovanje je za nami. Preživeli smo prekrasen teden v tujini, pri tem pa spoznali lep del slovenske pa tudi čisto loške zgodovine.

Da je ekskurzija tako uspela, je zasluga skrbnega organizatorja prof. Janka Kreka, posebno pa duhovnega vodja ekskurzije prof. dr. Pavla Blaznika, ki nas je tako preudarno vodil po stopinjah naših prednikov — tovarnikov.

Jeja Jamar-Legat